

Η τραγωδία των κοινών του κεφαλαιοκρατικού του Massimo De Angelis

Μετά από αρκετές δεκαετίες ανεξέλεγκτων περιφράξεων στις επιταγές του νεοφιλελευθερισμού, η ιδέα των «κοινών» επανέρχεται στο προσκύνιο και επαναπροσδιορίζεται από κάποιους νεο-κεϋνσιανούς οικονομολόγους και σχολιαστές, ενώ η πολιτική αναλύτρια Elinor Ostrom μόλις τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών [1], για τις έρευνες και την ανάλυση της στον τομέα της οικονομικής διακυβέρνησης. Ο Massimo De Angelis εξηγεί γιατί τα κοινά του κεφαλαίου πάντα θα διαστρεβλώνονται – επειδή θεμελιώνονται και δομούνται στη βάση της κοινωνικής αδικίας - και γιατί η δυνατότητα και επιλογή της επανοικειοποίησης των κοινών (του πλήθους) αφαιρώντας τα από το κεφάλαιο, μέσω της κατασκευής κοινών ενδιαφερόντων (common interests), είναι πλέον μονόδρομος.

«ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΟΙΝΑ» ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Κατά τη διάρκεια της άνθησης της, η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, επίτιθεται σε όλες τις μορφές δημόσιας και κοινής ιδιοκτησίας των πόρων - η εποχή των «νέων περιφράξεων» - όλο και πιο ηχηρή αντηχίται η φωνή από ένα όλο και πιο διευρινόμενο κομμάτι της αριστεράς, το οποίο άρχίζει να αντιλαμβάνεται και να συνειτοποιεί εναλλακτικές λύσεις αντίρροπες του νεοφιλελευθερισμού, και μερικές φορές ακόμη και της κεφαλαιοκρατίας αναφορικά με το ζήτημα των κοινών (πόρων): μη εμπορευματικές μορφές κοινωνικής συνεργασίας και παραγωγής. Εν μέσω της δεδομένης συγκυρίας, τα κοινά, φάνηκε να προσφέρουν μια έξοδο στο αδιεξόδο μεταξύ της ελεύθερης αγοράς, της κεφαλαιοκρατίας και του ανατολικού μπλοκ κεφαλαιοκρατικού προγραμματισμού.

Τα τελευταία έτη, ωστόσο, το πεδίο των δυνάμεων, στα πλαίσια του οποίου παλαιά και νέα κοινά πρόσφατα αναδύονται και λειτουργούν έχει αλλάξει σημαντικά. Όλο και περισσότερο, η ιδέα των κοινών φαίνεται να λειτουργεί λιγότερο ως εναλλακτική λύση στις κεφαλαιοκρατικές κοινωνικές σχέσεις, και περισσότερους όπως το theirsaviour (ο σωσόν εαυτό σωθήτο). Ένα παράδειγμα αυτού είναι ο τρόπος που το ζήτημα της αλλαγής κλίματος πλαισιώνεται σε μια ομιλία αναφορικά με τα «κοινά». Εμβόλιμα, ο νεο-κεϋνσιανός οικονομολόγος Joseph Stiglitz βεβαιώνει ότι τα παγκόσμια κοινά απειλούνται από «μια τραγωδία των κοινών». Δηλαδή, υφίστανται κατάχρηση, επειδή κανένας δεν χρεώνεται για τις βλαπτικές συνέπειες που προκαλεί κατά την χρήση τους. Με απλά λόγια, εάν η μόλυνση δεν συνεπάγεται κυρώσεις, επιχειρήσεις και άτομα έχουν κίνητρο για να μολύνουν. Για τον Stiglitz, το πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί μέσα από μια διαδικασία ανάλογη των πρώτων δικαιωμάτων ιδιοκτησιών ανάθεσης, όπως πχ., τα πιστοποιητικά που επιτρέπουν στους ιδιοκτήτες τους να εκπέμψουν ένα συγκεκριμένο ποσό αερίων, (αέρια που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου), και έπειτα δίνοντας άδεια στις αγορές να λειτουργήσουν αναλόγως. Αυτό είναι μια παραδοσιακή νεοφιλελεύθερη προσέγγιση, αλλά δεν θα λειτουργήσει για δύο λόγους: πρώτα από όλα, επειδή τέτοιου είδους περιφράξεις προκαλούν συχνά αντιστάσεις και, σε δεύτερο επίπεδο, επειδή δημιουργούν κίνητρα, ώστε να προαγοράστουν από την ακόμα πιο ανελέητη αρπακτική εκμετάλλευση των πόρων. Ο Stiglitz επομένως προτείνει έναν παγκόσμιο φόρο αναφορικά με τα ποσοστά εκπομπής άνθρακα προσδωκώντας κατ' αυτό τον τρόπο να κάνει τους ανθρώπους να πληρώσουν για τις περιβαλλοντικές ζημιές, που προκαλούν οι ρυπογόνες δραστηριότητές τους. Συνιστά ένα μέτρο προστασίας των παγκόσμιων κοινών, δηλαδή, εισάγωντας ένα παγκόσμιο φόρο για τα υπέρμετρα ποσοστά εκπομπής άνθρακα στην ατμόσφαιρα, - υπολογίζοντας μια μέση τιμή ως «βάση», και λαμβάνοντας μέτρα ελέγχου τα οποία θα τηρούνται αυστηρά. Ένα τέτοιου είδους

μέτρο θα επέτρεπε στις αγορές για να είναι πιο «αποδοτικές», ενώ την ίδια στιγμή θα συνεπάγονταν τη μείωση της εκπομπή επιβλαβών ρύπων. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα όπου θα οριστούν κριτήρια και συμφωνηθέντες στόχοι. Ο Stiglitz, εν συνεχεία, υποστηρίζει ότι μια τέτοια ρύθμιση θα δημιουργούσε ισχυρά κίνητρα για καινοτομία στο πεδίο της ενεργειακής αποδοτικότητας και άλλων πράσινων τεχνολογιών. Ένα τέτοιο γεγονός θα επέτρεπε στα κράτη να ελέγχουν την κεφαλαιοκρατική παγκοσμιοποίηση και να προαγάγουν μια ανάπτυξη η οποία θα σέβεται το περιβάλλον και θα είναι βιώσιμη.

Αυτή η πλατφόρμα διαχείρισης των παγκόσμιων κοινών δομείται σε μια βασική υπόθεση: η σπουδαιότητα των σφραγιστικών αγορών του κεφαλαίου έχει πια εγκαθιδρυθεί ως δύναμη οριστικά. Μόνο τα κράτη, ίσως, είναι σε θέση να τους επιβάλλουν τα απαραίτητα όρια και ασφαλιστικές ρύτρες, ωστε να διαφυλάσσεται η περιβαλλοντικά και κοινωνικά βιώσιμη λειτουργία τους. (Ως γνωστόν, τετοιες αγορές σπάνια βάζουν την προστασία του περιβάλλοντος και το κοινό συμφέρον πάνω από τα κέρδη και τις επιταγές της ανάπτυξης. Απαιτείται λοιπόν η δημιουργία μιας ασφαλιστικής δικλείδας που θα αναγκάσει τις επιχειρήσεις να σεβαστούν την προστασία του περιβάλλοντος και το κοινό συμφέρον.) Όμως, μια παράμετρος που λησμονεί αυτή η άποψη, είναι το γεγονός ότι υπάρχουν λίγα στοιχεία αναφορικά με το κατά πόσο η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη θα μπορούσε να επιτευχθεί με χαμηλότερες εκπομπές ζημιόγων για την ατμόσφαιρα ρύπων (φαινόμενο του θερμοκηπίου κτλ). Παρά τη ραγδαία εξέλιξη στο πεδίο των νέων τεχνολογιών εναλλακτικών μορφών ενέργειας, που αυξάνουν την ενεργειακή απόδοση (energy-efficient), μια τέτοια ροπή αναζητήσεων υπονοεί ότι οι εναλλακτικές λύσεις είναι απαραίτητες, ώστε να ανασταλεί η πορεία της κλιματολογικής αλλαγής. Αυτό θέτει τον προβληματισμό σχετικά με το πώς θα απαλλαγούμε μια τέτοιου είδους αντίληψη σαν αυτή του Stiglitz γύρω από το ζήτημα των κοινών. Ο λόγος που θέλουμε να ξεφορτωθούμε τέτοιου είδους αντιλήψεις αφορά την παραδοχή ότι, με βάση τον δικό του ορθολογισμό, επιτρέπονται οι λύσεις εκείνες που συντάσσονται με γνώμονα την αύξηση του κεφαλαίου.

ΚΟΙΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ;

Η έννοια των «κοινών» αναφέρεται επίσης και στα κοινά ενδιαφέροντα. Ας μείνουμε στο παράδειγμα της κλιματολογικής αλλαγής. Εάν υπάρχει οποιαδήποτε πιθανότητα σημαντικής μείωσης της εκπομπής ρυπογόνων αερίων - χωρίς με αυτό να υπονοείται κάποια μορφή πράσινου απολυταρχισμού - για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο, προϋποθέτει την ύπαρξη ενός κοινού προβληματισμού, και αντίστοιχα ενός κοινού ενδιαφέροντος προς αυτή την κατεύθυνση. Αλλά, κοινός προβληματισμός και κοινά ενδιαφέροντα δεν υπάρχουν από μόνα τους (αυτούσια), πρέπει να εφευρεθούν. Μια τέτοια διαδικασία έχει αποδείχθει ιστορικά ότι φέρει δυσκολίες - θυμηθείτε τις προσπάθειες του φεμινιστικού κινήματος να κατασκευάσει μια «παγκόσμια αδελφότητα» ή, τις προσπάθειες του εργατικού κινήματος σχετικά με την επεδίωξη κατασκευής ενός «παγκόσμιου προλεταριάτου». Αυτό συμβαίνει, εν μέρει, επειδή ο καπιταλισμός έχει την τάση να υποδιαιρεί και να κατηγοριοποιεί τα υποκείμενα, πχ., τις γυναίκες, τους εργαζομένους, ή οποιαδήποτε άλλη συλλογική οντότητα φέρει μια ταυτότητα ως σημείο αναφοράς. Για να πετύχει τέτοιου είδους υποδιαιρέσεις και κατηγοριοποιήσεις χρησιμοποιεί μεθόδους όπως η ιεράρχηση των αμοιβών και της δύναμης. Και αυτό ακριβώς είναι το κομβικό σημείο, επειδή τέτοιοι μέθοδοι (εν προκειμένων η ιεράρχηση) επαφίονται στο πεδίο της κατασκευής/εφεύρεσης των σφαιρικών κοινών συμφερόντων (όχι μόνο γύρω από τα οικολογικά ζητήματα, αλλά και τα κοινά της νόησης, της κοινής ενέργειας, κ.λπ.) διότι προδικάζει ότι οποιαδήποτε προσπάθεια αγώνων, εν μέσω του 21ου αιώνα, με βάση μια κοινή ταυτότητα θα αποτύχει. Με επίκεντρο μια τέτοια βάση μια νέα πολιτική/πολιτικοποίηση θα πρέπει να εφευρεθεί.

Συνεπώς, υπάρχουν δύο δυνατότητες. Είτε: τα κοινωνικά κινήματα θα αντιμετωπίσουν την πρόκληση, επαναπροσδιορίζοντας και επανοικειοποιώντας τα κοινά, με γνώμονα αξίες όπως το κοινό συμφέρον και η κοινωνική δικαιοσύνη, αποδομώντας με αυτό τον τρόπο τις εκάστοτε κεφαλαιοκρατικές ιεραρχίες. Ή: το κεφάλαιο θα αδράξει την ευκαιρία της ιστορικής συγκυρίας για να χρησιμοποιήσει τις μάζες, υπό την έναρξη ενός νέου κύκλου συσσώρευσης (δηλ. ανάπτυξης). Παραπάνω, αναφέρθηκαν κάποια επιχειρήματα του Stiglitz, μέσω των οποίων κρούει τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με τον κίνδυνο που ενέχει η κλιματολογική αλλαγή. Επειδή ο Stiglitz μεταπηδά γρήγορα από τη θεωρούμενη τραγωδία των παγκόσμιων κοινών προς την ανάγκη για υπεράσπιση, διαφύλαξη και συντήρηση με σκοπό τη διαφύλαξη της οικονομικής ανάπτυξης. Παρόμοια επιχειρήματα μπορεί κάποιος να συναντήσει στις εκθέσεις των Η.Ε και Παγκόσμιας Τράπεζας, τα οποία δομούνται στη βάση της «βιώσιμης ανάπτυξης». Μια «ανάπτυξη», η οποία με ένα ιδιαίτερα οξύμωρο σχήμα εφευρίσκεται ως συνδυασμός κρίκος μεταξύ της περιβαλλοντικής και κοινωνικής σφαίρας, για την ευμάρεια των οποίων κρίνεται επιτακτική και απαραίτητη η οικονομική ανάπτυξη. Μια ανάπτυξη βιώσιμη δεν είναι τίποτα άλλο από την ικανότητα του κεφαλαίου να υποστηρίξει τον εαυτό του, ώστε να αναπαράγεται. Μια τέτοια προσέγγιση αναγνωρίζει και δέχεται ότι η κεφαλαιοκρατική αύξηση εμπίπτει στα κοινά ενδιαφέροντα, τα οποία συνιστούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την ύπαρξη της ανθρωπότητας. Ορίζοντας την έννοια «κοινά», θεωρώ ότι εκείνα τα κοινά τα οποία είναι συνυφασμένα και αλληλένδετα με την κεφαλαιοκρατική ανάπτυξη, νοηματικά αποδίδονται υπό τον όρο διαστρεβλωμένα κοινά. Αποτελούν σφαίρες στις οποίες το κεφάλαιο έχει υπαγάγει επιτυχώς μη νομισματικές αξίες στον αρχικό στόχο συσσώρευσής του.

Τα κοινά ενδιαφέροντα δεν μπορούν να τεθούν ως αίτημα επειδή δεν αναπαράγουμε τα μέσα συντήρησής μας μέσω διατυπώσεων - δεν μπορούν να είναι άμεσα καταναλώσιμα, εν συντομία. Σε γενικές γραμμές, αναπαράγουμε τα μέσα συντήρησής μας μέσα από την αλληλεπίδραση σχέσεων με άλλους ανθρώπων και άλλων σχέσεων, ακολουθώντας μια αλληλουχία κανόνων μέσα από αυτές τις σχέσεις. Στο βαθμό που ακολουθούμε αυτούς τους κανόνες, αναπαράγοντας τον εαυτό μας, (αυτοί οι κανόνες) ταυτίζονται με τους κανόνες της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής - δηλ. μέχρι το σημείο που η αναπαραγωγή μας εξαρτάται από τα χρήματα - πρέπει να αμφισβητήσουμε τη λειτουργική αξία οποιασδήποτε διατύπωσης ενός κοινού ενδιαφέροντος, επειδή οι κεφαλαιοκρατικές κοινωνικές σχέσεις υπονοούν ακριβώς την ύπαρξη των αδικιών, και τις συγκρούσεις συμφερόντων. Αυτοί υπάρχουν, απ' ενός, μεταξύ εκείνων που παράγουν την αξία, και εκείνων που την απαλλοτριώνουν, μεταβιβάζοντας και διαχέοντας την μεταξύ των διαφορετικών στρωμάτων της πλανητικής ιεραρχίας. Και, αυτό δεν αφορά μόνο την υπέρσυσσώρευση που ενώ από τη μια υποστηρίζει τα διαστρεβλωμένα κοινά, διαιωνίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο αυτές τις συγκρούσεις, από την άλλη την ίδια στιγμή που προσπαθεί να τις αποφύγει. Το ίδιο πράγμα ισχύει για τις περιβαλλοντικές ομιλίες, οι οποίες δεν αμφισβητούν τις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις παραγωγής μέσω των οποίων αναπαράγουμε τα μέσα συντήρησής μας. Δεδομένου ότι αυτοί οι ισχυρισμοί είναι κάπως αφηρημένοι, προσπαθήστε να τους αντιστοιχίσετε αναλογιζόμενοι ένα κεντρικό περιβαλλοντικό αξίωμα στα ζητήματα τα οποία εξαρτώνται από τις κεφαλαιοκρατικές αγορές για την αναπαραγωγή των μέσων συντήρησης/βιοποριστικών τους.

Φανταστείτε ότι είμαι ένας ανθρακωρύχος ή εργαζόμενος πετρελαίου. Μια ηθική αξία που υπερασπίζεται και στηρίζει το περιβάλλον (περιβαλλοντικό αξίωμα) μου λέει ότι το κοινό συμφέρον είναι ο άνθρακας, ή το πετρέλαιο, να παραμείνει στο έδαφος λόγω των μακροπρόθεσμων τάσεων για εκπομπές ρυπογόνων αερίων. Αλλά μια τέτοια ηθική αγνοεί ότι η οικογένειά μου και χρειάζομαι τρόφιμα, στέγη, ιματισμό, κ.λπ. Τόσο σε άμεσο, όσο και σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο. Προκειμένου να ικανοποιήσω τις άμεσες

ανάγκες, πρέπει να συνεχίσω να εργάζομαι ως ανθρακωρύχος ή εργαζόμενος πετρελαίου. Εκείνοι που έχουν την πλούτεια να σκεφτούν και πόσο μάλλον να κάνουν πράξη μια τέτοια ηθική αξία, πιθανών έχουν εναλλακτικές πηγές εισοδήματος από εργασία σε άλλες βιομηχανίες ή μπορεί ακόμη και να έχουν επιλέξει να μην εξαγάγουν άνθρακα ή πετρέλαιο για περιβαλλοντικούς λόγους. Ωστόσο, με προτρέπουν να προσυπογράψω σε αυτό το κοινό ενδιαφέρον με συνέπεια την απώλεια οικονομικών πόρων μου. Αυτό καταδεικνύει ότι οι οικονομικοί πόροι μου δεν αποτελεί ένα ενδιαφέρον θέμα «των κοινών». Μια περιβαλλοντική ομιλία η οποία δεν πραγματεύεται ζητήματα μορφών εναλλακτικής αναζήτησης και λύσης των βιοποριστικών πόρων στους βρόχους του κεφαλαίου είναι μια που θεωρεί τους οικονομικούς πόρους μου αναλώσιμους. Εδώ έχουμε ένα παράδειγμα «διαστρεβλωμένων κοινών», κοινά τα οποία βασίζονται σε κάποια μορφή κοινωνικής αδικίας. Τελικά, όλες περιβαλλοντικές συστάσεις που υποβάλλονται χωρίς αναφορά στο ζήτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης και της αναπαραγωγής αποτελούν επιχειρήματα για «διαστρεβλωμένο κοινά».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ «ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΜΕΝΑ ΚΟΙΝΑ»

Η κεφαλαιοκρατία ως κοινωνικοοικονομικό σύστημα έχει μια σχιζοφρενή σχέση με τα κοινά. Αφ' ενός, το κεφάλαιο είναι μια κοινωνική δύναμη που απαιτεί συνεχείς περιφράξεις, δηλαδή την καταστροφή και την εμπορευματοποίηση των μη-κοινών πεδίων και πόρων. Ωστόσο, υπάρχει επίσης ένας βαθμός στον οποίο το κεφάλαιο πρέπει να δεχτεί ότι μη-και συνεισφορά στο σύνταγμά του. Στο βαθμό τον οποίο πράττει κατ' αυτό τον τρόπο, και ο τρόπος (το πώς) πράττει κατ' αυτό τον τρόπο, είναι θεμελιώδης για την ικανότητα υποστήριξης και της συντήρησής του. Αλλά έχει επίσης θεμελιώδεις συνέπειες αναφορικά με την ικανότητα υποστήριξης και τη συντήρηση του πλανήτη και πολλών κοινοτήτων. Το κεφάλαιο επιδιώκει να συμφιλιωθεί με τα κοινά μέχρι ενός ορισμένου βαθμού ακριβώς επειδή η κεφαλαιοκρατία - ως σύνολο οικονομικών ανταλλαγών και πρακτικών που ποσοτικοποιούνται με νομισματικές αξίες και καθοδηγούνται από το συμφέρον, τους οικονομικούς υπολογισμούς και τα κέρδη που μεσολαβούν - αδυνατεί να περιβάλλει τα παντα. Η κεφαλαιοκρατία είναι ο ίδιος ένα υποσύστημα των μακρινών μεγαλύτερων συστημάτων απαραίτητων για την αναπαραγωγή της ζωής. Αυτό στη συνέχεια υπονοεί ότι η κεφαλαιοκρατία βρίσκεται πάντα παγιδευμένη μέσα σε ένα κοχύλι που αποτελεί τις προϋποθέσεις της, είτε οικολογικές είτε από την άποψη μη-οι πρακτικές ζωής (μη-πληρωμένες φροντίδα των παιδιών, εκπαίδευση, κ.λπ.). Το κεφάλαιο προσπαθεί συνεχώς να δραπετεύσει αυτήν την παγίδευση, για να υπερνικήσει τα εμπόδια που το αποτελούν και, μέσω αυτού, για να συντηρήσει και να αναπαραχθεί μέσω της διαρκούς αύξησης.

Τώρα προκειμένου, το κεφάλαιο, να συμφιλιωθεί με τα κοινά, προκειμένου να υπερνικηθούν τα εμπόδια στην ανάπτυξή του, πρέπει στρατηγικά (καθοδηγημένο από οικονομικό/πολιτικούς υπολογισμούς των λαών») να επεμβεί και να συμμετέχει ενεργά στο σύνταγμα των πραγμάτων κοινών. Με άλλα λόγια, οι δυνάμεις του κεφαλαίου πρέπει να συμμετέχουν στο σύνταγμα των κοινών. Και σε αυτό το σημείο τα προβλήματα του κεφαλαίου, αρχίζουν.

Πάρτε ένα παράδειγμα. Το γεγονός ότι το κεφάλαιο πρέπει να δεσμεύσει με τη σφαίρα κοινού, μη-, καταδεικνύεται από το γεγονός ότι ακόμη και το κεφαλαιοκρατικό εργοστάσιο - η παραδειγματική περιοχή της εκμετάλλευσης, της προσπάθειας και της επιβολής του μέτρου του κεφαλαίου - είναι μια μορφή κοινού. Εκείνα τα άτομα που πηγαίνουν να εργαστούν εκεί πρέπει να επανασυνδυαστούν με το ένα ένα άλλο και με τα στοιχεία της φύσης για η παραγωγή προϊόντων εμφανίζεται. Εδώ αντιμετωπίζουμε τρία στοιχεία που είναι προϋποθέσεις για την ύπαρξη οποιωνδήποτε κοινών. Κατ' αρχάς, μια συγκέντρωση των πόρων: οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να συμμετέχουν στις ανταλλαγές προϊόντων και να έχουν πρόσβαση σε εργαλεία και πληροφορίες. Δεύτερον, η κοινωνική συνεργασία της εργασίας: οι

αποφάσεις συνελεύσεων, η εργασία κάθε εργαζομένου εξαρτάται από τις ενέργειες της συνέλευσης και τον δεσμεύει ενώπιον της. Τρίτον, μια κοινότητα που δημιουργεί τους κανόνες, τους κανονισμούς και καθορίζει την εισόδο και την εξόδο όσων την απαρτίζουν: οι πύλες εργοστασίων δεν ανοίγουν για οποιοδήποτε, και δεν επιτρέπεται οποιοδήποτε είδος συμπεριφοράς μέσα σε αυτό. Αλλά επίσης ξέρουμε ότι αυτά τα τρία προαπαιτούμενα χαρακτηριστικά γνωρίσματα οποιωνδήποτε κοινών - συγκεντρωμένοι πόροι, κοινωνική συνεργασία και συντονισμός της εργασίας και της κοινότητας - ισχύουν για το κεφαλαιοκρατικό εργοστάσιο με πολύ συγκεκριμένους και διαστρεβλωμένους τρόπους. Το γεγονός ότι ο πόρος «συγκέντρωση» και «κοινωνική συνεργασία» της εργασίας είναι λειτουργικές για την παραγωγή προϊόντων υπονοεί την υπαγωγή άλλων πτυχών κρίσιμων για την ανθρώπινη αναπαραγωγή (αξιοπρέπεια, αλληλεγγύη, οικολογική ικανότητα υποστήριξης, ευτυχία) για έναν απώτερο στόχο: η συσσώρευση του κεφαλαίου.

ΕΠΑΝΟΙΚΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ

Επομένως, τι συμβαίνει με το πρόβλημα της αλλαγής κλίματος; Οι αλλαγές στις κλιματολογικές συνθήκες πρόκειται βεβαίως να προσκρούσουν στους ανθρώπους όλης της υδρόγειου, αν και αυτές οι επιδράσεις αξιολογούνται σε μεγάλο βαθμό από τη δύναμη και την ευημερία με νομισματικούς όρους. Από αυτή την άποψη, η αλλαγή κλίματος μετασχηματίζει την ομάδα των διαθέσιμων πόρων της ανθρωπότητας, ώστε να είναι ικανή να αναπαράγεται κοινωνικά. Παραδείγματος χάριν, θα υπάρξει λιγότερο έδαφος διαθέσιμο καθώς η στάθμη των υδάτων αυξάνεται: οι κοινότητες στο Μπανγκλαντές θα καταστραφούν. Κατά συνέπεια, η αλλαγή κλίματος θέτει την αναγκαιότητα για αναπροσαρμογή της κοινωνικής συνεργασίας της εργασίας σε γενικό, πλανητικό επίπεδο, και ειδικότερα οι μορφές των θέσεων εργασίας. Αυτό συμβαίνει επειδή τα ιδιαίτερα καταστρεπτικά αποτελέσματά αυτής της περιόδου του θα πρέπει να ελαττωθούν, και επειδή οι πόροι (π.χ. ενέργεια) που επιτρέπουν τη σύγχρονη οργάνωση της εργασίας έχουν συρρικνωθεί. Εάν αυτό συνιστά μια προσαρμογή στα αποτελέσματα της κλιματολογικής αλλαγής που βασίζονται στην εξάρτησή μας από τους κεφαλαιοκρατικούς βρόχους, ή εάν ορθολογικοποιήσουμε την αναπαραγωγή μας από αυτούς τους βρόχους και μεταθέσουμε την κοινωνική συνεργασία μας σε μια νέα βάση κοινών, είναι μια ερώτηση που θα επιλυθεί στο ανοιχτό πεδίο αγώνα. Και, συνεπώς, η κλιματολογική αλλαγή αποκαλύπτει το πρόβλημα αυτό. Ένα πρόβλημα, το οποίο αφορά μια «παγκόσμια κοινότητα», ποιος κάνει λόγο για τι, ποιες οργανωτικές μορφές αποφασίζουν και για ποια ζητήματα. Θα είναι κυβερνήσεις που προωθούν την πράσινη τεχνολογική (technologies and) οικονομική ανάπτυξη; Ή θα είναι μάλλον κοινωνικά κινήματα τα οποία θα διεκδικήσουν την επίτευξη ικανότητας υποστήριξης της πλανητικής οικολογίας μέσω ανακατανομικής της δικαιοσύνης, της κυριαρχίας τροφίμων και ενδυνάμωσης σε επίπεδο βάσης; Το κεφαλαιοκρατικό εργοστάσιο και πολλές λύσεις στην παγκόσμια κλιματολογική αλλαγή - αν και μάλλον διαφορετικής υπόστασης παραδείγματα - συνιστούν παραμέτρους τις οποίες αναγκαία καλούμαστε να κατανοήσουμε και να τους αναγνώσουμε με τους όρους των διαστρεβλωμένων κοινών. Διαστρεβλωμένα λόγω των προφανών προβλημάτων που παράγονται από την κίνηση του κεφαλαίου χάριν της αυτοσυντήρησης του στη συγκρότηση των ελλοχευουσών κοινών (συνεργασία στο εργοστάσιο και τη βιόσφαιρα), και της προκύπτουσας κοινωνικής αδικίας. Ωστόσο, παραμένουν κοινά, επειδή παρά τις διαστρεβλώσεις τους είναι το προϊόν και η προϋπόθεση για την ύπαρξη και την επιβίωση μας από κοινού. Η αναγνώριση τους ως κοινά είναι κρίσιμη, επειδή αποτελεί μια δήλωση της κοινής ιδιοκτησίας. Επομένως, αφορά μια την αναγνώριση κοινής διαχείρισης, ευθύνης, προσωπικής, καθώς επίσης και κοινοτικής, επένδυσης. Είναι ένα πρώτο βήμα προς τη λήψη τους. Από μια κριτική σκοπιά, αυτή η πρακτική της λήψης περιπλέκεται από το γεγονός ότι αναπαράγουμε τις ζωές μας ταυτόχρονα μέσα σε πολλά κοινά, κάποια από αυτά διαστρεβλώνονται και κάποια άλλα όχι. Έτσι, επιστρέφουμε στα κοινά ενδιαφέροντα: πρέπει

να πράξουμε πιο σύνθετα, περνώντας στο επίπεδο που ακολουθεί μετά τη διατύπωση αιτημάτων - πρέπει να κατασκευάσουμε τους αγώνες.

Ο Massimo De Angelis είναι καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο του Ανατολικού Λονδίνου. Είναι συντάκτης, της ιστορίας: «Η Έναρξη της Ιστορίας: Εκτίμηση των αγώνων και του παγκόσμιου κεφαλαίου», και συντάκτης του διαδικτυακού περιοδικού: *The Commoner* . www.commoner.org.uk

Σημειώσεις του μεταφραστή:

[1]. Το **Βραβείο Νόμπελ Οικονομικών Επιστημών** είναι ένα από τα [Βραβεία Νόμπελ](#). Απονέμεται σε ετήσια βάση από την [Τράπεζα της Σουηδίας](#) σε οικονομολόγους για την εξαιρετική συνεισφορά τους στα [οικονομικά](#). Το βραβείο θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες διακρίσεις στο χώρο των οικονομικών.

Ο **Τζων Μέυναρντ Κέυνς** (*John Maynard Keynes*, * [5 Ιουνίου 1883](#), † [21 Απριλίου 1946](#)) ήταν [Άγγλος](#) οικονομολόγος, μαθηματικός, καθηγητής πανεπιστημίου, συγγραφέας και ανώτατος κρατικός υπάλληλος. Δημιούργησε, με τα έργα του και τους οπαδούς του, τη λεγόμενη *κεϋνσιανή σχολή* στην [οικονομική επιστήμη](#). Ο Κέυνς και ο [Μίλτον Φρίντμαν](#) ήταν δύο από τους πιο σημαντικούς οικονομολόγους του 20ου αιώνα.

Τα δύο πιο σημαντικά βιβλία που συνέγραψε ήταν "Οι Οικονομικές Συνέπειες της Ειρήνης" (1919) και "Γενική Θεωρία της Απασχόλησης του Τόκου και του Χρήματος"(1919).

Από τον Κέυνς έχει πάρει το όνομά της και η [Κεϋνσιανή ρύθμιση](#), η αναδιανομή δηλαδή μέρους των κερδών του κεφαλαίου στις κατώτερες τάξεις, με τη μορφή κοινωνικών και άλλων παροχών, προκειμένου να αποφεύγεται η κοινωνική δυσαρέσκεια και οι αναταραχές. Ας σημειωθεί όμως ότι μια τέτοια ρύθμιση δεν ήταν ποτέ στόχος του ίδιου του Κέυνς. Ο Κέυνς πρότεινε την άνοδο των δημοσίων δαπανών σε περιόδους κρίσεων για να καλύψουν μέρος του ελλείμματος ζήτησης που υπό προϋποθέσεις μπορεί να οδηγήσει την οικονομία μακριά από μια θέση ισορροπίας πλήρους απασχόλησης. Οι δημόσιες δαπάνες μπορεί να ξοδεύονται ως επιδόματα ανεργίας κτλ., αλλά ο κύριος στόχος δεν είναι η αναδιανομή αλλά η επανόρθωση της ισορροπίας. Μάλιστα η αύξηση της φορολογίας σε περιόδους κρίσης είναι πλήρως αντίθετη στη νοοτροπία του Κέυνς ο οποίος ζητά αύξηση των ελλειμμάτων στις κρίσεις, τα οποία χρηματοδοτούνται από πλεονάσματα στις καλύτερες εποχές.